

Enkele punten uit het commentaar van KansPlus op de definitieve Zorgbrede Governancecode

Algemeen

De nu geaccordeerde code is van een wat abstract karakter. Begrijpelijk ook in zekere zin: de code is van toepassing op instellingen uit sectoren van geheel andere aard.

Wij hadden echter, zeker voor de gehandicaptenzorg, graag een aantal zaken wat meer geconcretiseerd. Zoals de wijze waarop de instellingen dialoog - een heel belangrijk begrip in de code - willen gaan voeren met cliënten, familie, cliëntenraden en familieverbanden.

Voorzitter KansPlus, Pouwel van de Siepkamp, heeft daar in zijn toespraak bij de officiële in ontvangstname van de code door de gezamenlijke cliëntenorganisaties¹ al een voorzet voor gedaan. De toespraak kunt u downloaden via het genoemde bericht van 15 december 2015 op de site van KansPlus.

Daarnaast spreekt de code de instellingen voor gehandicaptenzorg nogal aan op gedrag, houding, cultuur en cliëntgerichtheid, dat is een goede zaak. De code is er wat ons betreft echter niet alleen om zorginstelling de juiste richting "in te duwen" zodat zij hun maatschappelijke rol op een juiste wijze invullen. Van de code moet ook een corrigerende werking uitgaan, indien zaken niet volgens afspraak lopen. De vraag is of deze code daar genoeg aan tegemoet komt. De landelijke cliëntenorganisaties willen de komende tijd kritisch gaan volgen of de governancecode dit aspect kan waarmaken.

Aanspreekbaarheid Raad van Bestuur en Raad van Toezicht

Een kritisch punt ten aanzien van de code is dat wij ons niet kunnen vinden in voordrachtsrecht van cliëntenraden ten behoeve van één lid van de Raad van Toezicht. Dit recht kan namelijk ingeruild worden voor advisering over alle profielen en betrokkenheid bij de benoeming. Wij zijn tegen het inruilmechanisme. Het kan uiteraard wel EN een voordrachtsrecht zijn EN advisering over de profielen. We hechten aan het voordrachtsrecht omdat binnen de Raad van Toezicht echt verankerd moet zijn dat er één lid is welke het cliëntenperspectief bewaakt. Dit te midden van alle andere invalshoeken als HRM, vastgoed, financiën, bestuurlijke aangelegenheden, die vaak de overhand hebben binnen de Raden van Toezicht.

Andere belanghebbenden

In ons commentaar op de consultatieversie was het volgende naar voren gebracht: *"Ook dit onderwerp komt in paragraaf 3 aan de orde. Familie, familieverbanden en familieverenigingen worden niet als een uitdrukkelijke "andere belanghebbende" gezien. Zeker indien familie, familieverbanden en familieverenigingen niet onder "medezeggenschap en advies" worden meegenomen door BoZ valt dit niet goed te begrijpen. Wellicht is BoZ van mening dat ons gezichtspunt al voldoende gehonoreerd wordt middels goede samenwerking met de medezeggenschapsorganen, waaronder de cliëntenraden. De familieverbanden hebben echter een eigen verantwoordelijkheid naast die van de cliëntenraden en behoren gezien en gehoord te worden gelet op wat zij weten en horen vanuit de positie van de*

¹ 'Insteek bij de lancering van de nieuwe governancecode` d.d. 15 december 2016 van de heer Van de Siepkamp, voorzitter KansPlus. De toespraak werd namens LOC, LSR, KansPlus en NCZ uitgesproken.

familieleden. De positie en taken van de cliëntenraad zoals al gezegd onverlet latend. Mogelijk is BoZ van mening dat familieverbanden en familieverenigingen onder een van de wel genoemde categorieën valt. Wij pleiten er echter voor, om misverstanden te voorkomen, de familieverbanden en familieverenigingen van de instelling uitdrukkelijk te noemen. Dit luistert nauw omdat de Raad van Bestuur volgens de code een beleid dient vast te stellen voor de omgang en dialoog met belanghebbenden van de zorgorganisatie”.

Voorts was nog aangegeven: “In de huidige code is vastgelegd dat belanghebbenden dan wel hun vertegenwoordiging (anders dan de medezeggenschapsorganen) door de Raad van Bestuur in elk geval geïnformeerd en/of geraadpleegd worden over een aantal uitermate belangrijke onderwerpen. Genoemd werden terecht de vaststelling of wijziging van de missie/doelstelling of grondslag, wijziging van het strategische beleid, samenwerking, fusie, overdragen van zeggenschap, opheffing instelling, inkrimping, uitbreiding van werkzaamheden, concentratie of deconcentratie, structurele sluiting van afdelingen of dependances of locaties, kwaliteitsbeleid. Voor de familieverbanden en familieverenigingen en andere verbanden van interne stakeholders uitermate belangrijke onderwerpen. De formulering in de code gaf hen houvast om desnoods informatie of raadpleging op te eisen. Op basis van de code was het redelijk dit te doen, desnoods kon het voorgelegd worden aan de Governancecommissie. De nu voorgelegde code laat de uitdrukkelijk genoemde onderwerpen vallen. Wat betekent dat de familieverbanden en familieverenigingen absoluut een zwakkere positie hebben gekregen om hun verzoek om informatie of raadpleging te realiseren in het geval een Raad van Bestuur niet op een verzoek ter zake wil ingaan. De Raad van Bestuur behoeft immers conform de voorgelegde code nog slechts “een beleid vast te stellen voor de omgang en dialoog met belanghebbenden van de zorgorganisatie”. Deze gevreesde achteruitgang wordt door KansPlus niet als een vrij theoretische situatie gezien gelet op het feit dat de verhoudingen tussen Raden van Bestuur en familieverenigingen niet altijd rooskleurig blijken te zijn”.

Helaas zijn onze wensen niet gehonoreerd. De consultatieversie was in vergelijking met de nu nog geldende versie al - zoals betoogd - een forse achteruitgang voor de familieverbanden en familieverenigingen. De definitieve versie is opnieuw een verzwakking. De lijst met andere interne of externe stakeholders of belanghebbenden is immers nu geheel vervallen. In de consultatieversie was nog als voorbeelden van belanghebbenden opgenomen onder meer:

- belanghebbenden die permanent geïnformeerd worden,
- belanghebbenden die invloed moeten hebben op beleidsonderdelen,
- belanghebbenden die invloed hebben op het gehele beleid. ,
- belanghebbenden aan wie verantwoording moet worden afgelegd, en tenslotte
- overige belanghebbenden.

In de definitieve versie wordt nog slechts aangegeven dat gedacht kan worden aan “vrijwilligers, verwijzers, gemeenten, etc.”

In onze contacten met BoZ en VGN is ons echter verzekerd dat familie en familieverbanden wel degelijk onder “andere belanghebbenden” vallen en dat er geen reden kan zijn dit wantrouwend tegemoet te zien. Belangrijk is dus dat familieverbanden en cliëntenraden hun Raden van Bestuur vragen wat er gaat gebeuren met de in de code opgenomen verplichting om een beleid vast te stellen over de coderegels “De raad van bestuur gaat in dialoog met

andere belanghebbenden van de zorgorganisatie. De raad van bestuur bepaalt wie de belanghebbende partijen zijn en op welke wijze zij worden geïnformeerd en invloed hebben op de activiteiten en het beleid van de zorgorganisatie en op welke wijze daarover verantwoording wordt afgelegd”, evenals “de raad van bestuur legt verantwoording af over de realisatie van de doelstellingen van de zorgorganisatie en het gevoerde beleid ten aanzien van de belanghebbenden. Het gaat het echter vooral om de bereidheid om transparant te zijn in handelen en de keuzes die worden gemaakt, en daarover verantwoording af te leggen aan belanghebbenden. Dat geldt voor de raad van bestuur, de raad van toezicht en voor iedere professional en medewerker op individueel en geaggregeerd niveau”.

Gerichtheid Raad van Bestuur

In de code is aangegeven dat de Raad van Bestuur een zorgvuldige en evenwichtige afweging tussen de belangen van de cliënten, de publieke en maatschappelijke belangen en belangen van medewerkers en de overige in aanmerking komende belangen van interne en externe belanghebbenden. Dit zal ons inziens niet gemakkelijk zijn, hoe weeg je al die belangen eigenlijk af. Als maar duidelijk is dat in de afweging de “centrale positie” (in woorden van de code) van de cliënt inzichtelijk is en centraal staat en dat de verwanten daar bij betrokken worden. Van belang is ook hier op te merken dat te allen tijde de medezeggenschaps- en dialoogvereisten nagevolgd dienen te worden. Dit begint al met het belang dat er met partijen overeenstemming moet zijn hoe adviesaanvragen gebeuren en dat met dialoogpartners consensus is over de wijze waarop de dialoog gevoerd wordt.

Kwaliteit en veiligheid en de Raad van Bestuur

In ons commentaar op de consultatieversie was het volgende naar voren gebracht: *“De Raad van Toezicht kan werken met commissies voor onder andere de kwaliteit en veiligheid. Wij pleiten er voor hier een meer verplichtend karakter aan te geven. Allereerst gaat het al om een “pas toe of leg uit”- regel, maar oog het woordje “kan” is toegevoegd. Zo lijkt er nog weinig uit te leggen. Het gaat hier om de essentie van het doel van de instelling en een betere verankering van dit onderwerp in de Raad van Toezicht lijkt ons een verstandig iets”.*

Dit is niet overgenomen in de definitieve versie. De verwijzing naar een eventuele commissie kwaliteit is voorts vervallen. Onduidelijk is waarom. Slechts is aangegeven nog dat de Raad van Toezicht “kan werken met commissies uit zijn midden”. KansPlus pleit er voor dat Raden van Toezicht werken met een commissie voor kwaliteit en veiligheid, want dat is toch wel het belangrijkste aspect van een instelling.

Daarnaast valt op dat in de definitieve code van de Raad van Toezicht een niet al te initiërende rol verwacht wordt. Zoals de verplichting actief informatie vergaren bij de interne en externe stakeholders. In de definitieve versie wordt wel aangegeven dat de Raad van Toezicht een toezichtsvisie dient te ontwikkelen en zich dient te vergewissen dat op basis van die visie kunnen samenwerken. En indien de Raad dit geboden acht informatie kan inwinnen bij functionarissen en organen van de zorgorganisatie. KansPlus pleit er voor per instelling een en ander uit te werken en afspraken te maken waaruit blijkt dat de Raad van Toezicht sowieso actief op informatie, ook extern, uitgaat. Meer een “doebepaling”. Ook indien het goed gaat of ogenschijnlijk goed is het een goede zaak dat Raden van Toezicht dit als een vaste werkzaamheid zien in het kader van hun toezicht.